

ויזרע יצחק

שנה יח'

פרשת "וואתחנן"	יוצא לאור ע"י מדרשת	זמני השבת	י"ב	ת"א	חיפה
הפטרה: "נחמו נחמו"	"ויזרע יצחק"	כניסה	18:54	19:09	19:02
טו' אב תשפ"ה	ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	יציאה	20:08	20:10	20:11
		ר"ת	20:41	20:43	20:43

הג'גים לפרשת השבוע

"אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלכנן" (דברים ג' כה)

מבאר ה"ספורנו" שכוונת משה באומרו: "אעברה נא" היא לעבור על מנת להכריח את כל יושבי כנען כדי שבני ישראל לא יגלו ממנה. "ואראה את הארץ הטובה", בכך שאתן את עיני בה לטובה, תועיל ברכתי שתהיה הארץ טובה לישראל לעולם. מוסיף משה ואומר: "ויתעבר ה' בי למענכם" (דברים ג' כו) כלומר, הקב"ה סירב לבקשתי והיה זה "למענכם", עבור טובתכם, משום שכל תאוותי היתה לקיים אתכם בארץ ושלל תגלו ממנה לעולם, אך היות וכבר הקב"ה נשא ידו בכם לזרותכם מהארץ ולהגלותכם לארץ אחרת, לכן סירב לבקשתי.

"אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלכנן" (דברים ג' כה)

"אעברה, אותיות רבי אלעזר בן עזריה" (מדרש)

לכאורה אין קשר בין "אעברה נא" לבין "רבי אלעזר בן עזריה" לכן תמוה מה בא המדרש לרמוז?

מבאר רבי העשיל ב"חננוכת התורה" על פי המובא במדרש שמשה ביקש להישאר בחיים למרות שכבר הגיעה שעתו של יהושע להיות מלך, אף על פי כן רצה משה להישאר ולהיות רק כנשיא וללמוד תורה. השיב לו הקב"ה: "מעלים בקודש ולא מורידים". כך היו שתי מעלות, היית מלך והיית נשיא, ואם כבקשתך תהיה רק נשיא, זוהי הורדה במעלתך והכלל הוא ש"אין מורידים". ולכאורה אפשר להראות שבקשתו של משה היתה הגיונית וראויה להתקיים, ולמדנו זאת מרבי אלעזר בן עזריה (ברכות כה). שרצו להעבירו מכהונת הנשיא ונמנעו משום הכלל ש"מעלים בקודש ולא מורידים". וראינו, בסופו של דבר, שהגיעו לסידור שבו רבן גמליאל דרש שתי שבתות ורבי אלעזר בן עזריה דרש בשבת אחת, כיצד זה הורידו אותו? אלא על כרחך צריך לומר שהדין הוא שכיון שנשארה לו קצת קדושה אין זה נחשב הורדה. אם כן, לפי זה, היתה טענת משה רבינו טענה מעולה, שהרי הוכח מרבי אלעזר בן עזריה שהורדה חלקית אינה נחשבת הורדה, אם כן משה יכול להמשיך לחיות ולהיות רק נשיא ואין זה נחשב הורדה. אמנם כך היתה טענתו של משה אבל מצד הדין אין זה מחייב ולכן בקשתו לא התקבלה.

"ואמרו רק עם זככם ונבון" (דברים ד' ו)

מבאר ה"כלי יקר" שאצל כל שאר העמים, העסוקים בענייני עושר וכבוד ושררה ומלחמות, אין החידוש גדול כל כך שאין הם מתעסקים בעניינים רוחניים משום שרחוקים הם מענייני החכמות, אבל ישראל, אשר באופן כללי הם מנותקים ונעדרים מכל ההתעסקויות הפחותות הללו וכל עניינם הוא רק החכמה, "היא שמלתו לעורו" ו"ובחיקו תשכב" וכל עסקיהם כל היום הוא רק בחכמות, אין זה מכבודם של זקנים וחכמים כאלו להתעסק בדברים הבטלים הללו, אלא הם מתעסקים הדברים כמוסים וסודות שאינם ידועים לנו. וזוהי כוונת הלשון "רק" למעט אותם משאר ענייני השלמות ולומר שאין בהם שלימות אלא "רק" זה שהם "עם חכם ונבון".

"מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי" (דברים ה' כו)

מה מקום למשאלה זו של הקב"ה? הלא הכל בידיו ובאפשרותו לשלוט בלבבות? אם זהו רצונו, הוא יכול לדאוג לכך. מבאר הרמב"ן שאמנם בידו של הקב"ה לשלוט בלבבות של בני האדם אלא שבחסדיו המרובים נתן הקב"ה רשות לאדם להחליט אם ברצונו להיות צדיק או רשע, וכפי שניסחו זאת חז"ל: "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" (ברכות לג.). לכן אמר זאת הכתוב כך בלשון של משאלה. "מי יתן". כלשונו כל האדם.

נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

שולמית רבקה בת אסתר נלב"ע טו' טבת תשפ"ה
סימונה בן חמו בת מזל ז"ל נלב"ע כא' אב

תנעב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
תנעב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

"ושמרתם ועשייתם כי היא זכמתכם וביתכם לעיני העמים" (דברים ד' ו')

רבינו החיד"א מביא בספרו "נחל קדומים" את דברי רבינו אפרים שאומר: ח'כמתכם ו'ביתכם לעיני העמים הם ראשי תיבות "חולה". שכל העוסק בתורה פניו מכורכמים כחולה, לפי שהתורה מתשת את כחו של האדם. ומוסיף רבינו שכאשר האדם נהיה "גדול בתורה" אזי "חכמת אדם תאיר פניו" (קהלת ח' א). וזוהי כוונת הכתוב: "חכמתכם וביתכם לעיני העמים" כלומר שכולם יראו שפניכם מאירות, ומדגיש הכתוב: "חכמתכם וביתכם" על דרך שאמרו חז"ל שאצל תלמיד חכם, "גברא רבא", התורה נקראת שלו.

"השומר כל ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך" (דברים ד' ט')

לפי ה"נעם אלימלך", האדם צריך ללכת תמיד בדביקות, לחשוב ברוממות הא-ל, לבחון בנפשו את נפלאותיו של הבורא אשר הוא רואה תמיד ניסים ונפלאות נוראים, ובכדי להגיע למדרגה הזו האדם צריך לחשוב על החלק שניתן לו ממעל, וכוונה היא לנפש, מה היא? וכיצד היא פועלת? כפי שנאמר בגמרא (ברכות י"א) שבחמשה דברים הנשמה שווה לבורא. אך אם אין האדם בוחן כך את עצמו הרי שהוא מחוסר ידיעה גם במעלות הבורא, כיון שאפילו את עצמו הוא אינן בוחן. וזה מה שאמר הכתוב: "השמר לך ושמור נפשך", כי אם לא תעשה כך "פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך" שהם רוממות הבורא ברוך הוא שאדם רואה תמיד בעיניו את הפלאות הניסים והנפלאות, על כן צריך האדם להשגיח בעצמו תמיד.

"ולמען תאריך ימים על האדמה אשר ה' א-להיך נתן לך כל הימים" (דברים ד' ב')

מבאר ה"אור החיים" הקדוש שלאחר שאמר להם משה "למען תאריך ימים על האדמה", הוא חשש שבני ישראל יבינו שהכוונה היא שעל ידי מעשיהם ה' מאריך את ימיהם על האדמה, ומכך ניתן ללמוד שהקב"ה הגביל את ימי נתינת הארץ כדרך שהגביל את חיי האדם, והבטיח להם שיאריך את ימיהם כאשר ילכו בדרך הישר. על מנת להסיר את החשש הזה הוסיף משה ואמר: "אשר ה' א-להיך נותן לך כל הימים", שפירושו הוא שאדמת ארץ ישראל, שהיא מתנת ה', היא לעולמי עד, ולא לזמן מוגבל.

"ואהבת את ה' א-להיך" (דברים ו' ה')

כיצד ניתן לצוות את האדם על האהבה, הלוא היא תלויה בלב? מתרץ המלבי"ם שהקב"ה הקדים לאהוב את ישראל כפי שאמרנו: "הבוחר בעמו ישראל באהבה", וכעת זה קל כי האדם רגיל מאליה לאהוב את מי שאוהבו.

"ואהבת את ה' א-להיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" (דברים ו' ה')

"ובכל מאודך, ר' עקיבא אומר: אם נאמר 'בכל נפשך' קל וחומר 'בכל מאודך'! אלא, בכל מידה ומידה שהוא מודד לך, בין במידת הטוב בין במידת הפורענות... וכן איוב אומר: 'ה' נתן וה' לקח יחי שם ה' מבורך' (מדרש) מפרש ה"משך חכמה", שכוונת הכתוב ב"מאוד" היא במשמעות של נוסף, והכוונה היא ליתרון שיש לאדם ביחס לבעלי החיים, שהאדם מוכן לסכן את עצמו ולסבול דברים המזיקים לגופו, כמו קור וחום וטלטולי הדרכים, ועובר אורחות ימים, וכל זאת עבור תועלת עתידית. לא כן בעלי החיים, הם מתרחקים ממה שנגד טבעם, ללא שום ציפיה אל הטוב העתיד. זו הסיבה שציונו הכתוב לאהוב את הקב"ה, בעבור היתרון הזה, בזכות ההרגשה היתירה הזו שבאדם, שאפילו שהקב"ה מעניש לפעמים, על האדם להרגיש שהכל לטובת העתיד, או למחילת עון, או לזכך את החומר או שאר דברים נסתרים מאתנו שמקורם בהשגחה העליונה.

"והיו הדברים האלה... על לבבך וישננתם לבניך" (דברים ו' ו')

לומד ה"אלשיך" הקדוש מהפסוק שאם אדם רוצה ללמד תורה ומוסר למישהו זולתו, עליו להיות בעצמו חדור בדברים שהוא אומר, לפי שרק אז עשויים הדברים להשפיע כפי שאמרו חז"ל: "דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב". כלומר אם יתקיים: "והיו הדברים האלה... על לבבך" והם יהיו חדורים עמוק בלבך. אזי יתקיים "ושננתם לבניך" דבריו ישפיעו כחץ שנון על בניך ועל תלמידך. אך אם הדברים לא יהיו על לבבך לא תהיה לדברים כל השפעה על אחרים לכן נאמר "ושננתם" ולא נאמר "ולמדתם".

"כי ישאלך בנך מזור לאמר מה העדות והזקקים והמשפטים" (דברים ו' ז')

מסביר רבינו בחיי שכוונת הבן בשאלתו היא לשאול מדוע נצטוו לקיים מצוות רבות מאד המחולקות לשלשה חלקים "העדות והחקים והמשפטים"? והתשובה המומלצת לשאלת הבן היא: "ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים", כלומר הקב"ה הוציאנו מתוך העינוי והשעבוד הגדול ועשה עמנו נסים גדולים ומפורסמים, לכן אנחנו חייבים לו על כך ועלינו לקבל את עול מצוותיו. ולפי התשובה הזו לשאלה אנו למדים שהזיכרון של יציאת מצרים הוא שורש התורה ועיקר גדול והוא היסוד לכל המצוות.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורמונה בן חמו בת סימונה, פרלה ביטון בת שמחה, אליס מורלי בת לאה, שולה לוי בת גורג'יה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים "חננוכת בית" ו"ברית יצחק"

חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקן בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו

מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת 20:00-20:45

לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315